

2. Закон України: «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 47, ст. 646.

3. Гаверський В. В. Правова основа державного регулювання інвестиційних процесів в Україні // Актуальні проблеми політики. 2014. № 53. С. 283–289.

4. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. Київ: КНЕУ, 2000. 316 с.

5. Денисенко М. П. Державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні / М. П. Денисенко, Т. Є. Денисенко // Вісник ЖДТУ. 2010. № 1 (51).

6. Овчиннікова М. А. Аналіз проблем інноваційно-інвестиційного законодавства України // Бізнес інформ. 2012. № 12. С. 96–104.

7. Закон України Про запобігання корупції URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

Григорова Євгенія Володимирівна,
здобувач кафедри досудового розслідування
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

ПІДКУП ВИБОРЦІВ ЯК ВИЯВ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ

На переконання переважної більшості науковців, які досліджують проблеми протидії корупції, підкуп виборців є нічим іншим як одним із її проявів. При цьому, зазвичай, даний злочин відносять до різновиду так званої «політичної корупції».

Політична корупція – це діяння посадової особи держави, яка незаконно й неправомірно використовує свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних тощо) для себе або інших осіб у корисливих цілях. Політична корупція виявляється у різних формах й політичних процесах. З урахуванням багатоманітності та специфіки прояву політичної корупції в умовах виборчих процесів виділяють її специфічний вид – електоральну корупцію [1, с. 7], одним з різновидів якої і є підкуп виборців.

Водночас, деякі науковці не повною мірою поділяють таке визначення. Так, І. В. Тимошенко таке твердження видається дискусійним з огляду на етимологію самого слова «електоральний» (від лат. «elector» – той, хто обирає, виборець), адже, виходячи із визначення поняття корупції, стверджує автор, її суб'єктами виступають особи, уповноважені на виконання функцій держави, а виборців до цієї категорії віднести ніяк не можна, хоча за їх участю та з їх допомогою вчиняються різноманітні протиправні діяння (зокрема, через їх підкуп) та все ж-таки виборці мають ставати лише засобом досягнення злочинної мети уповноважених осіб, а не безпосередніми суб'єктами відповідальності, що, на жаль, спростовується практикою розгляду справ щодо порушень законодавства про вибори [2, с. 8].

Варто звернути увагу на те, що деякі науковці взагалі висловлюють сумніви щодо належності підкупу виборця, учасника референдуму до корупційних злочинів, обґрунтовуючи свою позицію відсутністю посилання на ст.160 КК України («Підкуп виборця, учасника референдуму») у переліку корупційних правопорушень відповідно до положень чинного кримінального законодавства та зважаючи на спеціальний статус суб'єкта корупційних злочинів. Так, у дисертаційному дослідженні Кострицький В. В. доводить, що враховуючи правову природу корупції та її легальну дефініцію, діяння, які встановлені у ст. 160 КК України, не є корупційними. Відтак, у роботі спростовується можливість віднесення підкупу виборця або учасника референдуму до корупційних злочинів [3, с. 166]. Дехто взагалі розглядає підкуп виборців як різновид недобросовісної виборчої кампанії [4].

Спростовує ці позиції С. В. Якимова, здійснивши детальний аналіз родових та видових ознак підкупу у зв'язку з реалізацією виборчих прав за законодавством України. В результаті проведеного дослідження вчена доходить висновку про те, що підкуп виборця, учасника референдуму є різновидом підкупу. Оскільки підкуп загалом є кримінально караним корупційним правопорушенням, то згідно з правилами формальної логіки, відповідно й його різновид у сфері реалізації виборчих прав також доцільно вважати корупційним правопорушенням (корупційним злочином). Відтак, С. В. Якимова вбачає непослідовність законодавця у визначенні переліку корупційних правопорушень у положеннях чинного кримінального законодавства. Однак, визнає науковець, попри наявність спільних ознак підкупу ця модель корупційної поведінки у сфері реалізації виборчих прав має свої особливості, що пов'язані зі специфікою виборчого процесу [5, с. 462].

Варто зазначити, що позиція вчених у цьому випадку співпадає (а, можливо, деякою мірою і обґрунтовується) із визнанням підкупу виборців корупційним діянням на міжнародному рівні. Так, впливова міжнародна громадська організація Independent Commission Against Corruption (ICAC) відносить до основних форм корупції поряд з іншими і підкуп виборців [6]. Крім того, підкуп виборців прямо закріплений як прояв корупції у законодавстві деяких країн. Так, у розділі IX «Злочини проти виборів» КК Румунії розміщено ст.386 «Корупція серед виборців», яка передбачає відповідальність за такі діяння як пропонування або надання грошових або інших пільг для переконання виборця голосувати чи не голосувати за певний список кандидатів або за незалежного кандидата [3, с. 70].

Небезпека електоральної корупції полягає, насамперед у тому, що у період виборчої кампанії наявність або відсутність доступу до матеріальних, фінансових, організаційних та інших ресурсів ставить кандидатів у нерівні умови, оскільки кандидат, який перебуває при владі, або той, який отримав підтримку від владних структур, під час виборів володіє додатковими можливостями (у тому числі фінансовими та матеріальними) і через таку нерівність можливостей спотворюється

справжнє волевиявлення громадян та нівелюється принцип народовладдя. Крім того, розповсюдження корупційних дій з боку осіб, уповноважених на виконання функцій держави, підриває авторитет органів державної влади, деформує механізм держави в аспекті служіння народу, сприяє утвердженню в свідомості людей думки про безвідповідальність, зневажливість та безпринципність владних структур в цілому та їх представників зокрема, та призводить до дискредитації інституту виборів як загальнодемократичної цінності [2, с. 9].

Підкуп учасників виборчого процесу пов'язаний з дачею або отриманням хабара: грошей, цінних паперів, інших майнових благ, наданні санаторних, курортних путівок, виконання ремонтних або будівельних робіт, оплати проїзду тощо. При «купівлі» голосів виборець і кандидат стають учасниками угоди, в результаті якої одна сторона отримує гроші (матеріальні цінності, вигоди тощо), а інша – владу та можливість розпоряджатися ще більш значними публічними ресурсами [7, с. 53].

Вагоме значення для протидії електоральній корупції має з'ясування її причин, найважливішими з яких є наступні фактори:

1) правові (недосконалість виборчого законодавства, у тому числі його змінюваність напередодні виборчих кампаній або в процесі їхнього проведення; правовий нігілізм як організаторів виборчого процесу, так і громадян, які беруть участь у ньому; грубе порушення законодавства про вибори органами державної влади та органами місцевого самоврядування; необ'єктивний розгляд у судах виборчих спорів та інші);

2) економічні (використання посадовими особами своїх фінансових, матеріальних, організаційних ресурсів для забезпечення своєї перемоги на виборах з метою розширення корупційного використання ресурсів, якими в результаті перемоги можна буде розпоряджатися тощо);

3) соціальні (низький рівень електоральної культури учасників виборчого процесу; відсутність ефективною соціальною відповідальності за порушення виборчого законодавства як прояву зовнішньої негативної реакції з боку суспільства; слабкість і недостатній розвиток інститутів громадянського суспільства та ін.);

4) ідеологічні (відсутність загальної стратегії розвитку держави та суспільства, а також політичної та правової системи; невизначеність держави щодо напрямів боротьби з корупційними явищами як у сфері економіки, так і у сфері політики та в процесі виборів зокрема);

5) психологічні (розвиток специфічних клієнтських відносин у структурі влади, коли різниця у соціальному статусі «патрона» і «клієнта» дає можливість першим домінувати над другими та використовувати владні, фінансові, матеріальні ресурси підлеглого; загальне зниження рівня моральності у політиці; низький рівень правової культури учасників виборчого процесу загалом) [2, с. 7–8].

Список використаних джерел

1. Відповідальність за корупційні діяння, правові засади відшкодування збитків, завданих внаслідок їх вчинення: навч.-метод. матеріали / Ю. В. Баскакова, В. М. Гаврилюк, П. В. Качанова, Г. О. Усатий; упоряд. О. В. Жур. Київ: НАДУ, 2013. 108 с.
2. Тимошенко І. В. Вибори та корупція: сутність, причини, заходи запобігання. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. № 2(11). 2014 р. С. 7–11.
3. Костицький В. В. Кримінально-правова характеристика підкупу виборця або учасника референдуму: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. Северодонецьк, 2018. 250 с.
4. Макаревич О. А. Боротьба з корупцією в органах державної влади. URL: dykanka.just.gov.ua/.../borot-ba-z-korupcijeju-v-organah.
5. Якимова С. В. Родові та видові ознаки підкупу у зв'язку з реалізацією виборчих прав за законодавством України. С. 459–463. URL: [Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua](http://ena.lp.edu.ua).
6. Independent Commission Against Corruption (ICAC). URL: <http://www.icac.nsw.gov.au/about-the-icac/overview>.
7. Коломієць Ю. М. Гудзь Л. В. Правопорушення на виборах та шляхи їх подолання. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. № 6(46), 2019. С. 51–54.

Жоров Єгор Миколайович,

здобувач ступеня вищої освіти факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка
Науковий керівник: доцент кафедри публічного та приватного права факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат юридичних наук ***Паламарчук І. В.***

НАКЛАДЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО СТЯГНЕННЯ ЯК ВИДУ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відомо, що за вчинення корупційного правопорушення, у вигляді діяння, що містить ознаки корупції, вчиненого особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [1] (до яких відносяться державні службовці), за законом встановлено: кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність.

Тобто, у розумінні законодавства [1], у разі вчинення державним службовцем дисциплінарного корупційного проступку – його (державного службовця), у встановленому порядку має бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності. Тому, доречно детальніше розглянути питання притягнення до дисциплінарної відповідальності